

ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ
ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΑΘΗΝΩΝ

ΑΝΩΤΑΤΗ ΣΧΟΛΗ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗΣ ΚΑΙ
ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΗΣ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ
ΕΠΙΜΟΡΦΩΤΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ ΓΙΑ ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ:

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ
ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ – ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Αικατερίνη Κασιμάτη
Επικ.Καθηγήτρια ΑΣΠΑΙΤΕ
ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΕΝΟΤΗΤΑΣ 7

ΑΘΗΝΑ 2008
«ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΤΟΥ ΟΑΕΔ»

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΕΠΕΑΕΚ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ
ΣΥΓΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Η ΠΑΙΔΕΙΑ ΣΤΗΝ ΚΟΡΥΦΗ
Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Εκπαίδευσης και Αρχικής
Επαγγελματικής Κατάρτισης

Οι σημερινές κοινωνικές ανάγκες, στην προσπάθεια να δομηθεί μια κοινωνία της γνώσης, επιβάλλουν τη δόμηση εκπαιδευτικών συστημάτων τα οποία στηρίζουν την ανάπτυξη νέων μαθησιακών και διδακτικών πρακτικών. Στον εκπαιδευτικό χώρο, οι σύγχρονες ερευνητικές τάσεις επικεντρώνονται στην ποιότητα της εκπαίδευσης και στη λήψη αποφάσεων, οι οποίες αφορούν άμεσα τους εκπαιδευόμενους, τους εκπαιδευτικούς και τη διαχείριση της γνώσης. Η εκπαιδευτική διαδικασία στηρίζεται στην ανάπτυξη πολυδιάστατων και ολιστικών στρατηγικών και το παιδαγωγικό έργο εξαρτάται από τις αντιλήψεις, αξίες και ικανότητες των εμπλεκόμενων ατόμων, καθώς και από το όλο φιλοσοφικό πλαίσιο όπου αυτό στηρίζεται. Οι απαιτήσεις του νέου κοινωνικού και τεχνολογικού περιβάλλοντος επιβάλλουν να εφοδιάζονται οι εκπαιδευόμενοι με ικανότητες όπως:

- ❖ γνωστικές ικανότητες επίλυσης προβλημάτων, κριτικής σκέψης, διατύπωσης ερωτήσεων, εύρεσης πληροφοριών, κριτικής παρατήρησης, αποτελεσματικής χρήσης πληροφοριών, έρευνας, κατασκευής, επινόησης, ανάλυσης και παρουσίασης δεδομένων, επικοινωνίας και προφορικής και γραπτής έκφρασης.
 - ❖ μετα-γνωστικές ικανότητες αυτό-αναστοχασμού και αυτό-αξιολόγησης.
 - ❖ κοινωνικές ικανότητες καθοδήγησης, συζήτησης και διαλόγου, πειθούς, συνεργασίας και εργασίας σε ομάδες
 - ❖ συναισθηματική διάθεση, ώστε να δίνεται η δυνατότητα στον εκπαιδευόμενο να εμμένει στο στόχο που έχει θέσει, να έχει κίνητρα, υπευθυνότητα, προσαρμοστικότητα και να μπορεί να χειρίζεται καταστάσεις προβληματισμού
- Η προσπάθεια συγγραφής του συγκεκριμένου επιμορφωτικού υλικού εξελίχθηκε με στόχο την ανάπτυξη, επεξεργασία και παρουσίαση γνωστικών περιοχών για την υποστήριξη του εκπαιδευτικού προσωπικού του Οργανισμού Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού να επικαιροποιήσουν τις γνώσεις τους, να βελτιώσουν τις γνώσεις τους όσον αφορά τις μεθόδους Διδακτικής Μεθοδολογίας, να αναπτύξουν ικανότητες σχετικά με την Εκπαιδευτική Έρευνα και να αναπτύξουν τις απαιτούμενες δεξιότητες σε σχέση με το σχεδιασμό και την εφαρμογή Προγραμμάτων Σπουδών.

Το περιεχόμενο του επιμορφωτικού υλικού ακολουθεί την εξής δομή:

Το πρώτο μέρος αναφέρεται στη Διδακτική Μεθοδολογία. Αναλυτικότερα, στο 1^ο κεφάλαιο παρουσιάζονται ορισμοί της Διδακτικής Μεθοδολογίας και επιχειρείται να οροθετηθεί το επιστημονικό εύρος του ζητήματος και κυρίως της συσχέτισης της με τη Διδακτική των Επαγγελματικών Μαθημάτων. Στη συνέχεια γίνεται μια σύντομη ιστορική ανασκόπηση της Διδακτικής ξεκινώντας από την αρχαιότητα και ακολουθώντας τις τάσεις του

Μεσαίωνα και της Αναγέννησης φτάνουμε στην εγκαθίδρυση του επιστημονικού κλάδου της Διδακτικής με τις θέσεις του Κομένιου και του Έρβартου μέχρι το Νέο Σχολείο. Ολοκληρώνεται αυτή η ανασκόπηση με την παράθεση νέων θεωρητικών τάσεων της Διδακτικής Μεθοδολογίας.

Στο 2^ο κεφάλαιο γίνεται αναφορά στις θεωρίες της Αγωγής. Μετά την εννοιολογική θεώρηση συνδέεται η διαχρονική και συγχρόνως επίκαιρη απαρχή της αγωγής με τις απόψεις του Πλάτωνα του Comenius και του Rousseau και τέλος επιχειρείται μια σύγκριση με τη σημερινή σχολική πραγματικότητα.

Στο 3^ο κεφάλαιο γίνεται μια αναλυτική αναφορά στις βασικές έννοιες της Διδακτικής: μάθηση και διδασκαλία.

Στο 4^ο κεφάλαιο παρουσιάζεται η χρήση των διδακτικών μοντέλων μετά από μια σύγχρονη κατηγοριοποίηση τους σύμφωνα με τα δοδεμένα της επιστημονικής έρευνας.

Στο 5^ο κεφάλαιο, αναλύεται ο σχεδιασμός της διδασκαλίας με αναφορά αρχικά στα επίπεδα σχεδιασμού και στη συνέχεια στο σχεδιασμό του μαθήματος. Γίνεται προσπάθεια μέσα από την ανάδειξη της αναγκαιότητας του σχεδιασμού, και στα δύο επίπεδα, να επισημανθεί η σημασία τους για την αξιολόγηση της διδασκαλίας.

Στο 6^ο κεφάλαιο επιχειρείται μια λεπτομερή αναφορά στη σημασία των διδακτικών στόχων κατά τη διεξαγωγή της διδασκαλίας. Γίνεται αρχικά μια ταξινόμια των σκοπών και των στόχων της διδασκαλίας και στη συνέχεια μια αναλυτική ταξινόμια κατά τομέα (γνωστικό, συναισθηματικό και ψυχοκινητικό).

Στο 7^ο κεφάλαιο παρουσιάζεται η σημασία της εφαρμογής και προσαρμογής, κατά περίπτωση, του Αναλυτικού Προγράμματος Σπουδών.

Στο 8^ο κεφάλαιο γίνεται μια αναφορά στην πορεία της διδασκαλίας, απομακρύνοντας την ιδέα ενός στατικού και δεσμευτικού μοντέλου. Προτείνεται η εφαρμογή ποικιλίας διδακτικών μοντέλων προσαρμοσμένων στην προσωπική θεωρία του εκπαιδευτικού και στις ιδιαιτερότητες του γνωστικού αντικειμένου. Το επόμενο κεφάλαιο, το 9^ο, αγγίζει ένα επίκαιρο θέμα: της λειτουργικής χρήσης του ηλεκτρονικού υπολογιστή στη διδασκαλία και παρουσιάζει τη συμβολή της επιστημονικής χρήσης του Η/Υ στην επιτυχία της διδασκαλίας.

Στο 10^ο κεφάλαιο γίνεται αναφορά στη σημασία του ψυχολογικού κλίματος που διαμορφώνεται στη σχολική τάξη.

Στο 11^ο κεφάλαιο γίνεται αναφορά στην αξιολόγηση της διδακτικής πράξης. Αναδεικνύεται η σημασία της αξιολόγησης μέσα από αναφορές στις έννοιες και τις μορφές της καθώς και η παρουσίαση των κριτηρίων της με αναφορές στις μεθόδους, τις τεχνικές και τα μέσα της αξιολόγησης στη διδακτική πράξη.

Στο **δεύτερο μέρος** γίνεται αναφορά στο ζήτημα της Εκπαιδευτικής Έρευνας. Αναλύονται τα είδη ποσοτικής και ποιοτικής έρευνας.

Μεθοδολογία Επιμόρφωσης

Η μεθοδολογία της επιμορφωτικής διαδικασίας στηρίζεται στις αρχές Εκπαίδευσης Ενηλίκων.

Όπως είναι ερευνητικά διαπιστωμένο, ο εκπαιδευτής είναι ο σημαντικότερος συντελεστής ενός προγράμματος.

Οι επιμορφωτικές διαδικασίες δεν φέρουν τα προσδοκώμενα αποτελέσματα, αν οι εκπαιδευόμενοι δεν τις οικειοποιηθούν και δεν πιστέψουν στη χρησιμότητά τους. Οι εκπαιδευτικές αλλαγές και οι καινοτομίες για να δημιουργήσουν σύγχρονα μαθησιακά περιβάλλοντα, ικανά να ανταποκριθούν στις σημερινές κοινωνικές προκλήσεις θα πρέπει να κινούνται σε διαδικασίες αναστοχασμού και ενεργοποίησης των εκπαιδευόμενων.

Επομένως υπάρχει αναγκαιότητα οι εκπαιδευόμενοι να μετακινούνται σε μια συνεχή διαδικασία εκπαιδευτικής αναζήτησης με προσανατολισμό σε “καθαρά” διερευνητικές απόψεις και πρακτικές στη διδασκαλία τους και σε διαφοροποίηση των εκπαιδευτικών τους «πιστεύω», όπου απαιτείται. Επίσης να εναρμονίζονται σε εναλλακτικές μορφές διδασκαλιών.

Είναι σημαντικό στη διαδικασία της Επιμόρφωσης να καλύψουμε τέσσερις βασικούς τομείς:

1) Τον προσωπικό τομέα-Γνώσεις και «πιστεύω» του κάθε εκπαιδευόμενου. Ο προσωπικός τομέας αφορά τις γνώσεις και τα «πιστεύω» των εκπαιδευόμενων, όπως εξωτερικεύονται και διαμορφώνονται στην καθημερινή διδακτική πρακτική. Με τον όρο "πιστεύω" (beliefs) εννοούμε το σύνολο των αντιλήψεων για τα εκάστοτε γνωστικά αντικείμενα και τη διδασκαλία τους, που προέρχονται κυρίως από μακροχρόνιες βιωματικές και επαγγελματικές εμπειρίες και προσδιορίζουν τη διδακτική συμπεριφορά. Τα "πιστεύω", συχνά είναι ισχυρότερα από την κατάρτιση που αποκτούν οι Εκπαιδευτικοί στις σπουδές τους και στην Επιμόρφωση

-
- ii) Τον τομέα της πρακτικής εφαρμογής-Οι πειραματισμοί στην αίθουσα διδασκαλίας. Η επιμόρφωση δεν πρέπει να έχει αποκλειστικά θεωρητικό χαρακτήρα αλλά να συνίσταται στη σχεδίαση και παρουσίαση κατάλληλων διδακτικών καταστάσεων, στις οποίες οι εκπαιδευτικοί θα συμμετέχουν ενεργά και θα πειραματίζονται για την επιτυχία της εφαρμογής τους στην πραγματική τάξη.
- iii) Τον τομέα εξαγωγής συμπερασμάτων-Εκτιμώμενα αποτελέσματα. Ο στόχος είναι να δημιουργηθούν περιβάλλοντα, μέσα στα οποία οι εκπαιδευόμενοι θα οικοδομούν εκείνο το σύνολο της γνώσης που θα τους επιτρέπει να ανακατασκευάζουν, να διατυπώνουν, να επιλύουν και να καταθέτουν εμπειρίες από την πραγματική τάξη.
- iv) Την ανταλλαγή απόψεων και εμπειριών μεταξύ τους. Οι εκπαιδευόμενοι να κινούνται συνεχώς σε διαδικασίες αναστοχασμού και ενεργοποίησης. Ο αναστοχασμός τους οδηγεί σε μια ανακατασκευή και ανανέωση των γνώσεων και αντιλήψεων, οι οποίες τους χαρακτηρίζουν. Η ενεργοποίηση μετατρέπει όλο αυτό τον μετασχηματισμό σε διδακτική πρακτική.

Αξιολογικό Πλαίσιο

Για να υλοποιηθούν οι στόχοι του Προγράμματος, η αξιολόγηση θα πρέπει να αποτελεί μια διαμορφωτική λειτουργία, η οποία αποτιμά τόσο τη διαδικασία όσο και το εκπαιδευτικό έργο συνολικά με στόχο τη βελτίωσή του. Πρώτιστος στόχος της είναι η συνεχής βελτίωση της διδασκαλίας και της γενικότερης εκπαιδευτικής διαδικασίας, καθώς και η συνεχής ενημέρωση διδασκόντων και διδασκομένων για το αποτέλεσμα των προσπαθειών τους, έτσι ώστε να επιτυγχάνονται τα καλύτερα δυνατά επιτεύγματα. Για να πραγματοποιηθεί αυτό, πρέπει να συλλεχθούν και να ερμηνευθούν πληροφορίες που αναφέρονται στις γνώσεις, τις ικανότητες και στάσεις εκπαιδευόμενων και εκπαιδευτικών, καθώς και στην αποτελεσματικότητα των υπολοίπων στοιχείων που συνθέτουν την εκπαιδευτική διαδικασία. Το παιδαγωγικό έργο και η αξιολόγησή του εξαρτάται από τις αντιλήψεις, αξίες και ικανότητες των εμπλεκόμενων σε αυτήν ατόμων, καθώς και από το πλαίσιο όπου αυτή πραγματοποιείται.

Οι τεχνικές αξιολόγησης οι οποίες μπορούν να αξιοποιηθούν είναι:

- Γραπτές ή προφορικές εξετάσεις με ερωτήσεις κλειστού ή ανοιχτού τύπου (παραδοσιακή τεχνική)
- Συνδυασμός διαφορετικών τεχνικών (π.χ. τεστ και προφορική εξέταση)
- Ημιδομημένος διάλογος μεταξύ των συμμετεχόντων στη μαθησιακή διαδικασία
- Συνθετικές δημιουργικές – διερευνητικές εργασίες (Σχέδια εργασίας projects)
- Συστηματική παρατήρηση
- Φάκελος εργασιών του εκπαιδευόμενου (portfolio)
- Αυτοαξιολόγηση του εκπαιδευόμενου
- Ετεροαξιολόγηση

Τα μέσα τα οποία μπορούν να χρησιμοποιηθούν για να αποτυπωθούν τα αξιολογικά αποτελέσματα είναι:

- Ποσοτικά μέσα (βαθμός)
- Κλίμακα διαβαθμισμένων κριτηρίων (rubrics)
- Ημερολόγιο